

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОКУЛЬТУРНА ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія. Національна безпека»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні
кафедри політології
Протокол № 2 від 31 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Соціокультурна та інформаційна безпека держави
Викладач (-і)	Ломака Іванна Іванівна
Контактний телефон викладача	+380975421630
E-mail викладача	ivanna.lomaka@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредити ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	вівторок 15.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Силабус навчальної дисципліни «Соціокультурна та інформаційна безпека держави» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія. Національна безпека». Предметом вивчення навчальної дисципліни є суспільні відносини, які виникають з приводу соціокультурної безпеки, культурної експансії, функціонування інформаційної сфери у контексті переходу до інформаційного суспільства, захисту інформації конфіденційного характеру, діяльності щодо поширення та захисту інформації, а також види відповідальності за інформаційні правопорушення. Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти першого рівня передбачає вивчення дисципліни «Соціокультурна та інформаційна безпека держави» за денною формою навчання в обсязі 180 годин, в тому числі: 30 годин лекцій, 30 години семінарських занять і 120 години самостійної роботи. Навчальна дисципліна вивчається протягом одного семестру; результатом засвоєння матеріалу є складання здобувачами вищої освіти першого рівня екзамену. <i>Лекційні заняття</i> системно охоплюють увесь курс, допомагають здобувачам освіти усвідомити його значення, обсяг і структуру, зміст окремих розділів і тем, надають змістовну, організаційну та методичну допомогу у самостійному їх вивченні, визначають найбільш складні теми та питання. Вивчення курсу «Соціокультурна та інформаційна безпека держави» передбачає засвоєння теоретичного матеріалу в сфері соціокультурної безпеки, інформаційної безпеки та ознайомлення з національним законодавством в інформаційній сфері. Проведення <i>практичних та семінарських занять</i> має на меті надати здобувачам вищої освіти першого рівня навички практичного застосовувати набутих під час лекцій теоретичних знань при вирішенні складних завдань, що можуть виникати в сфері національної безпеки. <i>Самостійна робота</i> здобувачів освіти є невід'ємною складовою частиною навчального процесу. Основна мета самостійної роботи – засвоєння навчального матеріалу, передбаченого програмою курсу і не охопленого іншими видами занять – лекційними, семінарськими тощо. Самостійна робота здобувачів освіти сприяє розвитку них критичного мислення та формування навичок цілеспрямованої самостійної роботи з літературними джерелами, нормативними документами, інформацією в цілому та вміння на їх основі аналізувати та вирішувати проблемні питання і робити власні висновки та обґрунтування як теоретичного, так і практичного характеру.	

Опанувавши курс, здобувачі вищої освіти будуть ґрунтовно знати й розуміти національні інтереси держави в інформаційній сфері, джерела загроз та нормативно-правові документи у сфері забезпечення інформаційної безпеки України, завдання і систему суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки України, а також вмітимуть оцінювати ефективність нормативно-правової бази щодо забезпечення інформаційної безпеки держави, практично реалізовувати методи забезпечення інформаційної безпеки країни, розробляти інформаційне забезпечення зв'язків з громадськістю у секторі безпеки, концепції суспільних зв'язків у секторі безпеки, методи й прийоми “чорного” піару, “чорної” риторики, комунікації у сучасних відношеннях, у політиці та секторі безпеки для забезпечення інформаційної безпеки держави.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Соціокультурна та інформаційна безпека держави” є формування у здобувачів освіти системи ґрунтовних теоретичних знань щодо загроз національній безпеці України в соціокультурній та інформаційній сферах, методів та заходів забезпечення інформаційної безпеки держави, зв'язків з громадськістю в секторі забезпечення інформаційної та культурної безпеки, чорних маніпулятивних технологій, піару, комунікацій, а також здатності оцінювати і підвищувати ефективність нормативно-правової бази забезпечення інформаційної безпеки держави. в умовах глобалізації інформаційного простору та побудови інформаційного суспільства та трансформаційних змін, які відбуваються у європейській та світовій системах забезпечення безпеки.

Основними цілями вивчення дисципліни є вивчення сутності та властивостей інформації, її впливу на свідомість та поведінку людини, суспільства, сучасних механізмів маніпулювання свідомістю, а також вивчення інформаційного законодавства як правової бази забезпечення інформаційної безпеки, особливо в умовах розбудови інформаційного суспільства та змін, які відбуваються у європейській та світових системах забезпечення безпеки. Навчити майбутніх політологів, фахівців у сфері національної безпеки аналізувати національний інформаційний простір в контексті формування суспільної думки та забезпечення інформаційної безпеки особи, суспільства та держави; з'ясувати фактори, що визначають функціонування інформаційних потоків національного й іноземного походження; використовувати у практичній діяльності сукупність знань, професійних прийомів і методів, які впливають на формування національної інформаційної політики.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК4. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, і громадянина в Україні, орієнтуватися в проблемах суспільно – політичного життя.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

Фахові компетентності:

СК12. Здатність аналізувати основні проблеми забезпечення сфер національної безпеки, зрозуміло надавати оцінку тенденціям розвитку державної політики у сферах національної безпеки, аналізувати доктрини та стратегії національної безпеки іноземних держав та визначати потенційний негативний вплив їх реалізації на національну безпеку України.

РН4. Знати закономірності формування, розвитку та функціонування системи національної безпеки.

PH 10. Вміти використовувати інформаційні та комунікативні технології у професійній діяльності.

PH12. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, теорії безпеки, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних і глобальних студій у професійній діяльності.

PH18. Використовувати законодавство, вітчизняний та зарубіжний досвід у сферах забезпечення національної безпеки, здійснювати науковий аналіз її сучасного стану.

PH19. Виявляти загрози національній безпеці держави у відповідних сферах, тенденції розвитку подій та прогнозувати розвиток сценаріїв виникнення надзвичайних ситуацій (аварій, катастроф тощо) узагальнювати та аналізувати причини їх виникнення, розробляти та організовувати проведення заходів їх протидії актуальним і потенційним загрозам.

PH20. Здатність проводити постійну роботу із запобігання виникнення надзвичайних ситуацій на підприємстві, установі, організації.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Лекції	30
семінарські заняття / практичні / лабораторні	30
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
5	052 Політологія. Національна безпека	3	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1 Соціокультурна безпека в сучасному світі	2		5
Тема 2 Вплив глобалізації на національний культурний простір народів	2	2	5
Тема 3 Протистояння етнокультур масовій культурі	2		5
Тема 4 Культурна експансія як загроза соціальній стабільності та національній безпеці	2		5
Тема 5 Релігійна політика держави та етноконфесійні відносини	2		5
Тема 6 Мовна політика як елемент безпеки	2		5
Тема 7 Національна самоідентифікація	2		5
Тема 8 Основи державної інформаційної політики	2	2	5
Тема 9 Основні положення інформаційної безпеки	2	2	5
Тема 10 Основні поняття інформаційного протиборства	2	2	5
Тема 11 Інформаційна безпека України. Сучасний стан. Проблеми та перспективи.	2	2	5
Тема 12 Методи та заходи забезпечення інформаційної безпеки України	2		5
Тема 13 Система та політика забезпечення інформаційної	2		5

безпеки України			
Тема 14 Політико- правові основи інформаційної безпеки	4		5
Тема 15 Правова відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері		2	5
Тема 16 Основи національної безпеки держави		2	5
Тема 17 Культурна безпека як складова національної безпеки		2	5
Тема 18 Сучасні релігійно - церковні процеси в Україні		2	5
Тема 19 Методи та заходи забезпечення інформаційної безпеки		2	5
Тема 20 Система і політика забезпечення інформаційної безпеки та інформаційного простору в інших державах		4	5
Тема 21 Інформаційна зброя та світові інформаційні мережі		2	5
Тема 22 Інформаційні війни та інформаційно – психологічна безпека держави		2	5
Тема 23 Інформаційна безпека в умовах кіберцивілізації		2	10
	ЗАГ:	30	30
			120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 30 балів; 2) написання контрольної письмової роботи – 10 балів; 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру – 10 балів (з них 5 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення). 4) написання екзаменаційної роботи (тестування) – 50 балів. Загальна кількість – <i>100 балів</i>.
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: – виявлення розуміння сутності понять і термінів – <i>3 бали</i>; – вміння структурувати основні принципи та методи дослідження – <i>4 бали</i>; – знання теоретичних засад, завдань, методів – <i>3 бали</i>; Загальна кількість – <i>10 балів</i>.
Семінарські заняття	На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо);

	аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. 5 балів студент отримує за вичерпну бездоганну відповідь із наведенням двох і більше прикладів на підтвердження теоретичного положення, яке розглядається. 4 бали – за повну відповідь із наведенням двох і більше прикладів проте з однією-двома змістовими неточностями. 3 бали – за неповну правильну відповідь, або таку, що містить ряд змістових неточностей чи невірні наведені приклади або їх відсутність. 2 бали – за часткову, з грубими недоліками відповідь, або за її неадекватність завданню чи відсутність взагалі. При переведенні в бали в сумі можна набрати 30 балів. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент, який не виконав завдання, що виносилися на самостійну роботу, в установлений термін та отримав менше 30% за поточний контроль направляє талон №2. До того часу, він має виконати/доопрацювати завдання та подати їх на перевірку викладачу.
Підсумковий контроль	Форма контролю - екзамен; Форма здачі - письмова; Підсумковий тест складається з 50 завдань, виконання яких демонструє рівень теоретичних знань та сформованості у студентів практичних навичок і вмінь. Правильний варіант відповіді оцінюється в 1 бал.
7. Політика навчальної дисципліни	
Письмові роботи: студент зобов'язаний добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, які виносяться на практичні заняття та самостійну роботу. вчасно виконати письмове завдання (підготовка реферату; виконати підсумковий тест у зазначений день. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв, планшету чи іншого мобільного пристрою під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до не зарахування результатів чи не складання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Відвідування занять. При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та	

спізнення без поважної причини, що передбачено Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача кожного вівторка о 15.00.

Навчання за індивідуальним графіком: студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань. системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Неформальна освіта: порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів на платформах самоосвіти Prometheus, EdEra, Coursera, Udemu, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Повторне вивчення дисципліни: студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>

8. Рекомендована література

Література:

Нормативно-правові акти

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 37–38. Ст. 2004 ; поточна ред. – Ред. від 25.09.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Про інформацію: Закон України від 02.13.1992 р. № 48 Відомості Верховної Ради України. Ред. від 21.03.2023 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

Підручники, посібники, статті:

1. Карпенко В. Основи професійної комунікації / Карпенко В. – К. : Нора-прінт, 2002. – 348 с.

2. Кормич Б. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи : [навч. посіб.] / Кормич Б. – К. : Кондор, 2004. – 384 с.

3. Основи інформаційного права України : [навч. посіб.] / [Цимбалюк В., Павловський В., Грищенко В. та ін.] ; за ред. М. Швеця, Р. Калюжного, П. Мельника. – К. : Знання, 2004. – 274 с.

4. Харченко Л. Інформаційна безпека України: Глосарій / Харченко Л., Ліпка В., Логінов О. / За заг. ред. юрид. н., проф. Р. Калюжного. – К. : Текст, 2004. – 136 с.

5. Юдін О. Інформаційна безпека держави : [навч. посіб.] / О. Юдін, В. Богущ. – Х. : Консул, 2005. – 576 с.

6. А. Борканюк [file:///C:/Users/Home/Downloads/Nznuoafs_2011_9_11%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Home/Downloads/Nznuoafs_2011_9_11%20(1).pdf)

7. В. Малімон . Культурна безпека як важлива складова сталого розвитку та

національної безпеки. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2695/2677>

8. І. Каріх. Культурна політика як інструмент політики національної безпеки.
<https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2017/2017-4-2/23.pdf>

9. Україна релігійна. Колективна монографія. Кн. 1: Стан релігійного життя України. Київ, 2008. 436 с.

10. Україна релігійна. Колективна монографія. Кн. 2: Прогнози релігійних процесів України. Київ, 2008. 341 с.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

<https://d-learn.pnu.edu.ua/>

Викладач _____ Іванна Ломака